

Športová korupcia a „match fixing“

Anotácia: Autorka v príspevku analyzuje súčasný stav športovej korupcie a „match fixing“ v spoločnosti. Zameriava sa na druhy a spôsoby páchania športovej korupcie a manipulácií výsledkov športových súťaží. V príspevku komparuje na jednotlivých vybraných štátoch Európskej únie možnosti postihov, ktoré sú aplikované v prípadoch športovej korupcie a manipulácií so športovými výsledkami. Hodnotí tiež možnosti použitia existujúcej právnej úpravy na páchané trestné činy súvisiace so športovou korupciou.

Kľúčové slová: korupcia, športová korupcia, „match fixing“, manipulácia športových podujatí, všeobecný záujem

Úvod

Keďže šport je v skutočnosti celosvetový spoločenský fenomén, neprináša vždy len pozitívne aspekty či emócie, ale často sa v ňom objavujú aj negatívne javy. Najznámejším z nich bol dlhé roky doping, avšak najmä v posledných desaťročiach sa začali stále viac objavovať rasizmus, divácke násilie a predovšetkým športová korupcia a manipulácia výsledkov športových súťaží tzv. „match fixing“.

Pojem match fixing je prevzatý z angličtiny a nie je pre neho stanovená jednotná definícia. Je možné sa stretnúť aj s výrazmi *match manipulation* alebo šport *manipulation*, ktoré sú s pojmom match fixing synonymné. Pre match fixing neexistuje ani jednotný slovenský ekvivalent a najčastejšie je prekladaný ako ovplyvňovanie zápasov, ovplyvňovanie športových výsledkov alebo manipulácia so športovými výsledkami. Match fixing je negatívnym javom v športe, pri ktorom dochádza k úmyselnému ovplyvňovaniu čiastkových udalostí v priebehu športovej činnosti alebo k úmyselnému ovplyvňovaniu, ktoré má vplyv na výsledok športovej činnosti.

Problematika korupcie v národnom a medzinárodnom športe sa zaradila k dôležitým a kontroverzným témam, a to najmä z dôvodu, že šport sa stal skutočne globálnym priemyslom. Športový priemysel ponúka potenciál pre generovanie masívnych príjmov na globálnej úrovni pre všetkých zainteresovaných účastníkov v odhadovanej hodnote 141 miliárd dolárov. Profesionálny šport je spojený s tokom prostriedkov zo štátneho rozpočtu, ale aj s finančnými dotáciami od sponzorov, čo sú často veľké nadnárodné spoločnosti, pôsobiace v medzinárodných sférach. Tieto všetky skutočnosti kumulujú finančné prostriedky, cez ktoré majú organizované skupiny možnosť vytvárať neoprávnené zisky.

Korupcia v športe je rozšírená do všetkých oblastí. Žiaden zápas, súťaž, ani turnaj nie sú voči korupcii imúnne. Najčastejšie sa v tomto prípade skloňujú súťaže, ktoré súvisia s futbalom, nakoľko ide o najpopulárnejší šport, ktorému sa venuje veľká pozornosť a je dotovaný obrovským finančným kapitálom. K závažnosti športovej korupcie prispieva aj fakt uzavretosti športového sveta, často deklarovaná nutnosť riešenia problémov športu výlučne v rámci športovej (futbalovej) rodiny. Práve tento fakt možno dať do súvisu s vnímaním štruktúr organizovaného zločinu (mafie), ktoré sa často označujú za rodinu.¹

Druhy a spôsoby páchania športovej korupcie

Športová korupcia je širokospektrálna oblasť, pri ktorej môžeme hovoriť o ovplyvňovaní výsledkov zápasov, sprenevere alebo zneužívaní fondov určených na športové účely, o korupcii v súvislosti s organizovaním športových podujatí, o korupcii pri falšovaní

¹ Pozri bližšie: BUREŠ, R., LACHMANN, M.: Sport a korupce. In *Média, sport a jejich role v aktivním životním stylu*. UK FTVS Praha, 2008. s. 5.

športových výsledkov, o korupcii pri prestupoch hráčov a o korupcii pri voľbách do orgánov športových inštitúcií.

Pre zjednodušenie chápania a analýzu pojmu športová korupcia je vhodné si vytvoriť modely troch kategórií tohto protispoločenského javu:

- prvá oblasť sa týka korupcie v nadväznosti na ovplyvňovanie športového výsledku;
- druhá oblasť rieši korupciu v spojitosti so stávkovaním a
- tretia oblasť je zameraná na manažérku korupciu.

Uvedené kategórie športovej korupcie však nemožno vnímať izolovane, nakoľko vytvárajú možnosť aj ich vzájomného prelínania. Každý prípad športovej korupcie vykazuje vo svojej podstate individuálne znaky a prejavy, ktoré sú závislé od motivácie, logických postupov, zdrojov a prostredia, v ktorom vystupujú jednotlivé subjekty korumpujúceho a korumpovaného. Je veľmi náročné tieto prípady kategorizovať, keďže spravidla obsahujú viacero prvkov.

Nedávna história priznaných afér športovej korupcie nám poukazuje na prípady, v ktorých sú dotknuté a zapojené do korupčného vzťahu všetky strany v hre. Situácie, ktoré zahŕňajú konanie oboch tímov v plnom rozsahu, niekedy jediného tímu, alebo len jedného, alebo viacerých hráčov alebo rozhodcov alebo členov športového manažmentu, nie sú ničím výnimočné.

Korupcia za účelom ovplyvnenia výsledku

Podplatenie hráčov za účelom výhry v zápase

Na najtypickejšej a najbežnejšej forme korupcie, ktorá sa vyskytuje najčastejšie vo futbale, sa podieľajú najmä hráči, ktorí prichádzajú na ihrisko s cieľom zámerne prehrať zápas. Medzi hlavné praktiky podvodníkov nepatria však špecifické udalosti v hre, ako je vylúčenie, úmyselný faul alebo strelenie vlastného gólu. Toto konanie hráča je príliš zjavné a môže vzbudiť nedôveru a spory. Existujú skôr v nižších súťažiach, ktoré nie sú až pod takým drobnohľadom. K tým sofistikovanejším, úmyselným chybám, ktoré vedú k inkasovaniu gólov, patria ofsajdové postavenia alebo iné typy pozičných chýb. Tieto sú menej podozrivé a neprinesú až také pochybnosti, pretože v zápase sa vyskytujú pomerne často.

K súčasným bežným praktikám patrí aj kupovanie si zápasov, keď je víťazstvo pre klub dôležitejšie ako pre ich súpera. V dôsledku toho sa ponúkne finančná kompenzácia výmenou za porážku.

Táto forma korupcie sa môže vykonať dvoma spôsobmi:

- kontaktovaním súperovho hráča napríklad bývalým spoluhráčom alebo kamarátom, cez ktorého vznikne prepojenie na prezidenta súperovho tímu;
- kontaktmi medzi prezidentmi klubov – známe najmä vo východnej Európe a balkánskych štátoch. Kluby sú známe tým, že „si robia navzájom láskavosti“. Klub čeliaci možnému zostupu, môže požiadať o výhodný výsledok, keď hrajú „spriatelene“ kluby. Klub tak uzavrie akúsi dohodu o „dlhu korupcie“, ktorý vrátia v najbližších rokoch ovplyvnením ďalších zápasov alebo prestupom hráčov.

Podplatenie rozhodcov

Podplatenie rozhodcov patrí medzi najistejšie spôsoby ovplyvňovania zápasov a zároveň najviac očividnému spôsobu praktizovania korupcie. Rozhodca zastáva najdôležitejšiu funkciu z pozície, v ktorej vie robiť rozhodnutia dôležité pre samotný výsledok zápasu. Skutočná moc, ktorou rozhodca disponuje, je založená na rozhodnutiach podľa vlastného názoru, ktorý nemusí rozhodca s nikým konzultovať. Napríklad penalta alebo vylúčenie hráča z hry sú rozhodnutia rozhodcu, ktoré môžu dramaticky zmeniť priebeh hry.

Nasledujúce príklady ilustrujú správanie skorumpovaných rozhodcov. Prvý z nich vznikol v priateľskom zápase medzi Nigériou a Argentínou dňa 1. júna 2011, počas ktorého rozhodca nariadil dve „imaginárne“ penalty, jednu po ôsmich minútach nastaveného času. Druhý príklad sa týka bosnianskeho rozhodcu Nova Paniča, ktorý udelil rovnako kontroverzné penalty 9. septembra 2009 v zápase Lichtenštajnsko – Fínsko v kvalifikácii na majstrovstvá sveta vo futbale 2010. Tento zápas bol jedným zo zmanipulovaných zápasov, ktorý bol odhalený v súvislosti s kauzou Bochumsky súd.

Korupcia spojená so stávkovaním

Ovplyvnenie detailov v zápase za účelom stávkovania

Medzi ďalšie veľmi časté dôvody ovplyvňovania výsledkov zápasov patrí stávkovanie, legálne i ilegálne. V týchto prípadoch je ovplyvňovanie výsledkov zápasov viazané na dosiahnutie finančného zisku, ktorý je v záujme organizovaných skupín napojených na organizovaný zločin. Tradične sa korupcia vo futbale prejavuje v zmene konečného výsledku zápasu. Avšak nové technológie spojené so sektorom športových stávok pomohli rozvíjať jemnejšie metódy, a to najmä tie známe ako „bodové upevnenie“ (spot fixing). Niektorí stávkoví prevádzkovatelia prijímajú stávky, napríklad na počet žltých alebo červených kariet, na meno prvého alebo posledného hráča, ktorý dostane žltú alebo červenú kartu, prvé vhadzovanie, posledný faul, počet minút nastaveného času, hráča rozohrávajúceho určitý roh, meno prvého náhradníka, ktorý príde na ihrisko atď. Je pochopiteľné, že tieto typy stávok znásobili riziko korupcie, pretože je veľmi ľahké manipulovať s jednotlivými aspektmi hry bez toho, aby sa však ovplyvnil priebeh zápasu iným spôsobom. Počas zápasu Southampton-Wimbledon v apríli 1995 Le Tissier mal kopnúť loptu do autu na začiatku tak, aby súper dostal prvé vhadzovanie. Tento typ podvodu je veľmi ťažké dokázať. Okrem toho, keďže to nemá žiadny vplyv na konečný výsledok, môžu byť hráči ľahšie zmanipulovaní, aby sa dohodli na tomto type korupcie.

Predanie výhry v zápase

S príchodom športového stávkovania kluby vyvinuli novú metódu korupcie. Zameriava sa predovšetkým na získavanie veľkého množstva peňazí stávkovaním na prehru vlastného tímu, čo je jednoduchšie ako sa spoliehať na to, že vlastný tím bude mať šťastie a v zápase vyhrať. Typickým príkladom je prípad macedónskeho futbalového klubu FK Pobeda, ktorý v roku 2009 vylúčila UEFA na osem rokov zo všetkých európskych pohárov pre korupciu súvisiacu s týmto typom podvodu v prvom predkole Ligy majstrov v sezóne 2004 – 2005.

Manažérska korupcia

V médiách správy sa o týchto prípadoch v poslednom období vyskytujú čoraz častejšie. Existujú dôvodné podozrenia z ovplyvňovania hlasujúcich pri rozhodovaní o usporiadaní majstrovstiev sveta a Európy vo futbale, prípadne o mieste konania olympijských hier. S pridelením miesta konania týchto udalostí je spojená veľká prestíž a možnosť finančného zisku, preto sa niektorí uchýľujú k zakázaným spôsobom ovplyvnenia hlasovania delegátov.

Predaj televíznych práv

Televízne spoločnosti platia stále vyššie sumy za práva na vysielanie televíznych prenosov z najväčších športových podujatí. Aj vďaka práci investigatívnych novinárov sa odhalili kauzy podvodov pri predaji vysielacích práv. Najmä v minulosti sa objavili prípady, keď sa k vlastníctvu práv dostali ľudia z prostredia najvyšších predstaviteľov športových organizácií. Tí následne predali tieto práva ďalším stranám s obrovským ziskom.

Korupcia a ovplyvňovanie športových výsledkov vo vybraných krajinách EÚ

Korupcia a s ňou súvisiace ovplyvňovanie výsledkov športových súťaží sa považuje za jednu z najväčších hrozieb pre súčasný šport, pretože intenzívne narúša športové hodnoty, akými sú bezúhonnosť, fair play a úcta voči ostatným. Preto sa riešenie tohto problému stáva jednou z priorít verejných orgánov, športového hnutia a orgánov presadzovania práva na celom svete.

Právne poriadky členských štátov Európskej únie nenachádzajú jednotu pri riešení otázky manipulácie s výsledkami športových zápasov. Modely riešenia tohto kultúrne hlboko zakoreneného javu, ktoré si krajiny nastavili vo svojich právnych úpravách rôznorodo, sa dajú rozdeliť do dvoch základných skupín:

- krajiny, ktoré manipuláciu so športovými výsledkami zaraďujú pod niektorú z existujúcich skutkových podstát trestných činov, ide najmä o trestné činy korupcie a podvodov;
- krajiny, ktoré si vytvorili špecifické športové trestné činy, resp. špecifické opatrenia na potlačenie manipulácie so športovými výsledkami, a to buď priamo v trestnom kódexe, alebo v osobitných trestných zákonoch, či v mimotrestných športových zákonoch/ predpisoch.²

Na jednotlivých štátoch Európskej únie si pomocou komparačnej metódy ukážeme možnosti postihov, ktoré sú aplikované v prípadoch športovej korupcie a manipulácií so športovými výsledkami.

Slovenská republika

Slovenská republika novelou zákona o športe z roku 2015 zaviedla viaceré zmeny nielen v športovej, ale aj trestnoprávnej oblasti. Relatívnou novinkou, ešte aj v súčasnosti, ktorá bola do slovenského Trestného zákona začlenená, je skutková podstata trestného činu Športovej korupcie. Uvedený trestný čin bol zavedený do Trestného zákona s účinnosťou od 1. januára 2016, subsumovaný pod osobitnú časť 8. hlavu, 3 diel a pod § 336b.

Návrh zákona reaguje najmä na zvýšenú potrebu legislatívnej úpravy manipulácie výsledkov športových súťaží, ktorá vážnym spôsobom narúša princípy fair-play, integritu športu a tým jeden z jeho základných aspektov – nepredvídateľnosť. Tento negatívny jav doposiaľ spadal z pohľadu trestného zákona pod všeobecné ustanovenia týkajúce sa korupcie, čo je aj na základe existujúcich prípadov z posledného obdobia nepostačujúce.

Trestný zákon definuje samostatnú skutkovú podstatu trestného činu Športovej korupcie nasledovným spôsobom „*Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok inému, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že ovplyvní priebeh súťaže alebo výsledok súťaže, potrestá sa*“. Druhý odsek hovorí o rovnakom spôsobe potrestania pre toho, „ *kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby konal alebo sa zdržal konania a tak ovplyvnil priebeh alebo výsledok súťaže*“.

Podľa dôvodovej správy bol uvedený trestný čin do zákona začlenený najmä za „účelom lepšieho vymedzenia tejto veľmi špecifickej trestnej činnosti“. Domnievame sa však, že primárnym dôvodom zákonodarcu zaradiť trestný čin športovej korupcie do právnej úpravy SR nebol ani tak fakt, že v Slovenskej republike by bolo ovplyvňovanie výsledkov športových súťaží³ novým fenoménom, ale skôr snaha reflektovať na trendy medzinárodných ohlasov v

² Kea European Affairs. Match-fixing in sport. A mapping of criminal law provisions in EU 27 [online] dostupné na: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf.

³ Pojem súťaž ako aj iné pojmy súvisiace s aplikáciou tohto trestného činu objasňuje Zákon č. 440/2015 Z. z. o športe a doplnení niektorých zákonov, účinný od 1. januára 2016. Súťažou sa podľa § 3 písm. g) zákona o športe

tomto boji. Dôležitým podkladom k legislatívnej úprave negatívnych javov v športe a k zavedeniu opatrení proti nim sú dokumenty Rady Európy a to Dohovor Rady Európy v boji proti diváckemu násiliu a Dohovor Rady Európy v boji proti manipulácii výsledkov športových súťaží.⁴ Účelom tohto dohovoru je predchádzať, odhaľovať, trestať a zbaviť sa ovplyvňovania športových súťaží, rovnako ako zlepšiť výmenu informácií a spoluprácu na národnej a medzinárodnej úrovni medzi dotknutými orgánmi verejnej správy, športovými organizáciami a prevádzkovateľmi športového stávkovania. Významnú úlohu v tejto oblasti zohrávajú práve inštitúcie Európskej únie, ako Európsky parlament, či Európska komisia.

Korupcia v športe nie je novým javom rovnako, ako nie je nový problém s jej právnou kvalifikáciou. U nás doposiaľ „match-fixing“ v čase pred účinnosťou novely, teda do 31. 12. 2015 bol postihovaný podľa ustanovení tretieho dielu ôsmej hlavy, teda ustanoveniami o prijímaní úplatku podľa § 329 TZ a o podplácaní podľa § 333 TZ. Pri tomto konštatovaní sa nám vynára otázka, či ustanovenie § 336b TZ nie je nadbytočne vložené do Trestného zákona len z dôvodu prispôsobenia právnej úpravy odporúčaniam EU. Vzhľadom k tomu, že športová korupcia je relatívne stále novým trestným činom v právnej úprave, nie je k dispozícii ani veľké množstvo rozhodnutí súdu v danej veci, ktorými by sme mohli tomuto konštatovaniu oponovať. Faktom však ostáva, že v súčasnosti sa ustanovenia § 329 a 333 TZ uplatňujú v prípadoch, keď ide o korupciu v súvislosti so športom, ktorá však nesúvisí s ovplyvňovaním priebehu alebo výsledku súťaže. Vtedy je na mieste uplatniť ustanovenie § 336b TZ.

Špecifickým znakom skutkovej podstaty športovej korupcie sú trestné sadzby. Na rozdiel od trestných činov prijímania úplatku a podplácania je pasívna alebo aktívna forma športového korupčného správania postihovaná relatívne vyrovnaným spôsobom, a to najmä z dôvodu špecifika športovej korupcie, keď aktivita na korupciu je podnetom od podplácajúceho. Spravidla pri manipulácii so športovou súťažou (zápasom) športovec nie je tou osobou, ktorá protiprávne konanie iniciuje. Najčastejšie je tou osobou, ktorej je ponuka adresovaná. Preto strane, ktorá úplatok prijme a uplatní sa voči nej ustanovenie § 336b TZ, hrozí nižší trest, jeden rok až päť rokov než v prípade, v ktorom by bolo použité ustanovenie § 329 TZ, tri roky až sedem rokov. Opačný prípad nastane a prísnejšia trestná sadzba jeden rok až päť rokov sa použije v prípade podplácania a uplatnenia ustanovenia § 336b než pri ustanovení § 333, kde páchatelovi podplácania hrozí za skutok šesť mesiacov až tri roky. Nemožno však odignorovať skutočnosť, že práve športovec v úlohe prijímateľa úplatku využije svoj status a postavenie, čo by bolo možné chápať rovnakým spôsobom, ako pri bežnej korupcii („...že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie...“).

Celkom inak sa hľadá na situáciu, keď úplatok prijme športový rozhodca, funkcionár športového klubu, delegát na športovom zápase alebo v prípade zápasov organizovaných medzinárodnou športovou organizáciou. Týmto osobám podľa § 336b ods. 4 TZ. hrozí trest vo výmere štyroch až desiatich rokov. Zákonodarca k týmto osobám zrealizoval prísnejšiu politiku trestania najmä z toho dôvodu, že práve oni sú osobami, ktoré protiprávne konanie iniciujú a neovplyvňujú len jeden, ale viacero zápasov.

Pokiaľ ide o prísnosť trestných sadzieb, treba skonštatovať, že Slovenskej republike v rámci krajín EÚ patrí popredné miesto vo výške trestov. V prípadoch skutkových podstát trestných činov športovej korupcie sme si mohli všimnúť skutočnosť zjednotenia výšky sadzieb pri poskytnutí a prijímaní úplatku v súvislosti s ovplyvňovaním výsledku športovej súťaže, pokiaľ škoda spojená s týmto konaním nebola spôsobená vo väčšom alebo značnom

myslí „organizované vykonávanie športu podľa pravidiel určených športovou organizáciou, ktorého cieľom je dosiahnutie športového výsledku alebo porovnanie športového výkonu“.

⁴ Council of Europe. Recommendation CM/ Rec(2011)10 of the Committee of Ministers to member states on promotion of the integrity of sport to fight against manipulation of results, notably match-fixing.

rozsahu. Primárnym dôvodom je špecifickosť športového prostredia a najmä nemožnosť merania výšky škody spôsobenej trestnou činnosťou.

Nemecko

Nemecko ako vyspelá európska krajina disponuje vo svojej legislatíve komplexným celkom, tvoreným judikatúrou ohľadom manipulácie so športovými výsledkami. Nemecké súdy vo svojich rozhodnutiach už vo viacerých prípadoch subsumovali pod trestný čin podvodu stávkovanie týkajúce sa manipulácie s výsledkami športových zápasov.⁵

Nemecký trestný kódex (Strafgesetzbuch) vo svojom § 263 upravuje trestný čin podvodu nasledovným spôsobom: „*kto s úmyslom získať pre seba alebo pre iného protiprávne materiálne výhody poškodí majetok iného tak, že ho uvedie do omylu alebo udržiava v omyle predstieraním nepravdivých skutočností alebo skreslením alebo potlačením pravdivých skutočností, potrestá sa odňatím slobody nepresahujúcim 5 rokov alebo pokutou.*“⁶

Väčšina potrestaných páchatel'ov v usvedčených prípadoch sú spojení práve s trestným činom podvodu, týkajúce sa stávkovania. Iné kauzy, súvisiace s manipuláciou so športovými výsledkami, ktoré nemožno priradiť k trestnému činu podvodu, bývajú často subsumované pod trestný čin súkromnej/obchodnej korupcie, ktorá je v nemeckom trestnom kódexe upravená v paragrafovom znení § 299 - §300.

Príklad z nemeckej praxe:

Rozhodca nemeckej futbalovej ligy Robert Hoyzer sa priznal k ovplyvňovaniu výsledkov zápasov v rokoch 2003 a 2004. Dvadsaťpäťročný Hoyzer za ovplyvnenie výsledkov štyroch zápasov (spornej penalty, vylúčenie hráča, ktorý sa sťažoval) podľa vyšetrovateľov dostal 50 000 eur a plazmovú televíziu. Berlínsky krajský súd uznal Hoyzera vinným z podvodu a odsúdil ho na 29 mesiacov väzenia. Potom, čo Robert Hoyzer začal spolupracovať s príslušnými orgánmi, oznámila berlínska prokuratúra, že pre možné podvody vyšetruje 25 osôb, vrátane štyroch rozhodcov a 14 hráčov. Federálny odvolací súd zamietol odvolanie prokurátora, ktorý prekvapivo tvrdil, že ovplyvňovanie výsledkov zápasov nemôže byť stíhané ako podvod. Podľa štátneho zástupcu Hoyzerovo konanie jednoznačne neporušilo žiadny zákon. Štátny zástupca sa pritom odvolával na súdne rozhodnutie z roku 1961 v kauze dostihového stávkovania, kde súd rozhodol, že nešlo o podvod v právnom slova zmysle. Avšak v podobnom prípade, ku ktorému došlo v roku 1979, súd rozhodol, že sa o podvod jedná.

Veľká Británia

Veľká Británia v prípadoch manipulácií so športovými výsledkami pozná okrem postihu vo forme trestného činu podvodu a korupcie aj špecifický trestný čin, ktorým je podvádzanie pri hazardných hrách. Veľká Británia v súvislosti s odhaľovaním prípadov súvisiacich s podvádzaním v geblingu prijala tzv. „British Gambling Act 2005“, ktorý tvorí špecifický zákon o hazardných hrách a zriaďuje špeciálnu Gemblingovú komisiu.

Veľká Británia upravila vo svojej legislatíve trestný čin podvádzania pri hazardných hrách nasledovným spôsobom „*Osoba, ktorá sa dopustí trestného činu tým, že podvádzá v hazardných hrách, alebo robí niečo za účelom umožniť alebo pomôcť inej osobe podvádzat' v hazardných hrách sa potrestá odňatím slobody na obdobie nepresahujúce dva roky, pokutou alebo obomi trestami.*“⁷

⁵ Kea European Affairs. Match-fixing in sport. A mapping of criminal law provisions in EU 27 [online]. 2012, p. 29, 31 f. [cit. 25. 3. 2019] dostupné na: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf

⁶ Strafgesetzbuch (StGB).

⁷ „A person commits an offence if he cheats at gambling, or does anything for the purpose of enabling or assisting another person to cheat at gambling... is liable to imprisonment for a term not exceeding two years, to a

Uvedený trestný čin mal vystať ako model pre zavedenie podobných skutkových podstát aj v ostatných krajinách EÚ. Oponenti uvedenej legislatívy sa však zhodli na viacerých nedostatkoch. Kľúčovým problémom pri trestnom čine „podvádzania pri hazardných hrách“ bola komplikovanosť v preukazovaní spojenia medzi stávkou a udalosťou, ktorá vyúsťovala do manipulácie s výsledkami zápasu. Ďalšia kritika sa týkala najmä nízkych trestov, ktoré bolo možné uložiť v prípade spáchania tohto trestného činu.⁸

Španielsko

Španielske trestné právo zaviedlo v roku 2010 do svojho trestného kódexu trestný čin týkajúci sa súkromnej korupcie. Uvedený trestný čin do svojej skutkovej podstaty zahrnul špecifické konanie týkajúce sa športu a aktívnej a pasívnej korupcie s ním súvisiacej. Aktívna korupcia je v čl. 286 španielskeho trestného kódexu vyjadrená nasledovným spôsobom „*Kto priamo alebo prostredníctvom sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo dá riaditeľovi, manažérovi, zamestnancovi alebo spolupracovníkovi prospech alebo neprimerané výhody akéhokoľvek druhu, aby táto osoba alebo tretia strana konala v rozpore s profesijnými povinnosťami potrestá sa*“. Trestná sadzba je v prípade tohto trestného činu stanovená na 6 mesiacov až 4 roky odňatia slobody, umožňuje diskvalifikáciu na 1 až 6 rokov a uloženie pokuty do výšky trojnásobku nezákonne získaných príjmov.⁹

Grécko

V grécku existuje „Športový zákon“, v ktorom sú uvedené špecifické trestné činy ako napr. aktívne a pasívne úplatkárstvo, ktorého cieľom je manipulácia výsledkov v prospech športového klubu. Úplatkárstvo vo forme aktívnej a pasívnej je možné potrestať odňatím slobody na dobu 3 mesiace a v prípade dosiahnutia zamýšľaného výsledku aj 6 mesiacmi odňatia slobody. Aj keď judikatúra v gréckom právnom systéme nie je v tejto oblasti až taká rozsiahla, pozná prípady, keď za stávkovanie v súvislosti s manipulovaním výsledkov športových súťaží bolo takéto konanie posudzované ako zločin, s trestnom odňatia slobody až na 10 rokov.

Aj v mimotrestnej oblasti, v oblasti športu, funguje systém predpisov, trestov a súdenia. Príkladom môže byť preradenie, vylúčenie a dokonca doživotný zákaz na akúkoľvek futbalovú aktivitu niektorých gréckych futbalových klubov v rámci Európskej ligy.

Taliansko

Podobne ako vo Veľkej Británii, Grécku, i v Taliansku bol vytvorený samostatný športový trestný zákon, ktorým je tzv. „zákon o podvodoch v športe“. Zákon pokrýva herný sektor, nezákonné stávkovanie a ochranu priebehu súťaže. Zákon tiež predstavil nový trestný čin, týkajúci sa nezákonného stávkovania a násilia v športe, ktorý vznikol najmä z dôvodu ťažkostí, vyskytujúcich sa pri trestnom stíhaní ovplyvňovania výsledkov športových zápasov podľa existujúceho trestného činu podvodu v talianskom trestnom kódexe. Najväčšie problémy v Taliansku sa prejavujú v operačnej sfére, a to že kľúčové elementy takýchto trestných činov, najmä kauzálne spojenie medzi všetkými znakmi trestného činu a

fine or to both.“ Section 42, Gambling Act 2005 [online] [cit. 25. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/19/contents>.

⁸ Kea European Affairs. Match-fixing in sport. A mapping of criminal law provisions in EU 27 [online]. 2012, p. 32 f. [cit. 25. 3. 2019] dostupné na: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf.

⁹ Kea European Affairs. Match-fixing in sport. A mapping of criminal law provisions in EU 27 [online]. 2012, p. 34 f. [cit. 25. 3. 2019] dostupné na: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf.

manipulácie so športovými výsledkami je veľmi nepravdepodobné, neľahké nájsť a dokázať.¹⁰

Príklad z talianskej praxe:

S podplácaním rozhodcov súvisí škandál v Taliansku. Ústrednou postavou rozsiahleho korupčného škandálu v talianskom futbale v roku 2006 zvaného „Calciopoli“ bol bývalý generálny manažér Juventus Turín, Luciano Moggi. Podľa vyšetrovateľov Moggi zabezpečoval, aby zápasy Juventus pískali vybraní rozhodcovia. Nahrávky odhalili, že Moggi za to dával úplatky (napr. luxusné automobily) predsedovi rozhodcov. Turínsky celok bol potom za trest preradený do druhej ligy a prišiel o dva majstrovské tituly. Luciano Moggi si vyslúžil za svoj čin doživotný zákaz činnosti vo futbale a päť ročný trest odňatia slobody.

Zhrnutím komparatívnej metódy zisťujeme, že na manipuláciu so športovými výsledkami možno vo všeobecnosti aplikovať existujúce trestné činy ako: korupcia, podvody, dokonca je možné zvažovať i finančné podvody, sprisahania, organizovaný zločin, či pranie špinavých peňazí. Okrem toho v niektorých krajinách existujú aj špecifické trestné činy zamerané na oblasť manipulácie, ako napr. podvádzanie pri hazardných hrách, súkromná korupcia či športová korupcia.

Viaceré navrhované mechanizmy a stanovenie detailnejších podmienok existencie právnych vzťahov v športe, je snahou o zvýšenie právnej istoty konkrétnych subjektov v športe a o ochranu a budovanie dôvery adresáta právnej regulácie a tým pádom v právny systém ako najdôležitejší normatívny systém.

Záver

Korupcia je na Slovensku do značnej miery zakorenená v ľuďoch a je vnímaná ako štandardný spôsob interakcie s úradmi, políciou či lekármi. Aj výskumy ukazujú, že Slováci sú ochotní korupciu do veľkej miery tolerovať, no pritom škodia sami sebe, keďže vytvárajú kultúru, kde sa veci dajú za príplatok vybaviť aj nad rámec zákona a na úkor ostatných. Až keď pochopíme, že „drobný dar“ lekáre, sudcovi či komukolvek za to, že im poskytnú služby, za ktoré sú platení, nie je normálny, budeme proti nej naplno bojovať.

Spoločnosť bojuje s korupciou od nepamäti a nemožno preto hovoriť o novom jave, ale naopak o cyklicky sa opakujúcom spoločenskom probléme. Korupcia v športe bola donedávna pojmom, ktorému možno spoločnosť neprikladala až takú závažnosť, keďže vo všeobecnosti je šport považovaný za prínosnú oblasť, ktorá spája, formuje a vedie ľudí k pozitívnemu štýlu života. Zastávame názor, že šport sám o sebe nevytvára korupciu, je skôr obeťou, ktorá sa musela prispôbiť hodnotám a trendom spoločnosti v ktorej sa odohráva, rovnako ako sa prispôboval aj modus operandi páchatel'ov podľa časopriestorového kontextu, vývoja technológií a spoločnosti.

Úlohou každého uvedomelého človeka by malo byť zvyšovanie povedomia o tomto probléme, či už na úrovni odbornej, vedeckej alebo na úrovni športovcov, trénerov, ktorí sú pre spoločnosť vzorom. V podmienkach Slovenskej republiky absentuje téma športovej korupcie v médiách, ktoré si často pri korupčných škandáloch v športe len splnia svoju informačnú povinnosť na rozdiel od iných korupčných škandálov, ktorým investigatíva venuje celé mesiace až roky. Príkladom by nám v tomto smere malo byť zahraničie, najmä Nemecko a Veľká Británia, kde novinári pomohli v mnohých prípadoch poukázať na viaceré športové korupčné škandály.

Treba mať na zreteli, že za manipuláciou so športovými výsledkami ako výnosnou formou trestnej činnosti často stojí organizovaný zločin. Tiež pranie špinavých peňazí sa

¹⁰ Kea European Affairs. Match-fixing in sport. A mapping of criminal law provisions in EU 27 [online]. 2012, p. 38. [cit. 25.3. 2019] dostupné na: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf.

vykonáva čoraz dômyselnejšie, a to napríklad aj prostredníctvom nezákonného systému stávkovania, najmä stávkovania súvisiaceho so športovými podujatiami.¹¹ Na základe takýchto poznatkov a viacerých odporúčaní Európsky parlament sformuloval uznesenie o samotnom ovplyvňovaní výsledkov zápasov a korupcii v športe, ktoré okrem iného nabáda členské štáty Európskej únie, aby výslovne zahrnuli ovplyvňovanie výsledkov zápasov do svojho vnútroštátneho trestného práva, či vytvorili samostatný vyšetrovací orgán.¹² Vplyvy z európskej a medzinárodnej úrovne sú zjavné, presadzujúce jednotnosť úpravy a výslovne zaradenie manipulácie so športovými výsledkami medzi trestné činy. Dôsledky navrhovaných zmien sú však ďalekosiahle a vytvorenie jednotného trestného činu na úrovni EÚ je viacmenej nerealizovateľné. Nemožno opomenúť rozdielnosť kultúr a právnych systémov jednotlivých krajín, z čoho vyplýva, že súčasné riešenie manipulácie so športovými výsledkami je v každej krajine odlišné.

Športová korupcia je problém, proti ktorému nie je žiadna liga, športové podujatie ani súťaž imúnna. Šport ma nepopierateľný prínos pre výchovu ľudí a budovanie správnych hodnôt. Stojí preto za to bojovať proti korupcii v športe a zachovať alebo prinavrátiť športu obraz čistoty a pozitívnych vzorov pre mládež.

Literatúra

- BUREŠ, R. a M. LACHMANN, 2008. Sport a korupce. In Média, sport a jejich role v aktivním životním stylu. UK FTVS Praha, ISBN 978-80-86317-65-6. Dostupné na: https://www.transparency.cz/wpcontent/uploads/sport_clanek_Korupce_ve_sportu.pdf.
- Council of Europe. Recommendation CM/ Rec(2011)10 of the Committee of Ministers to Gambling Act 2005 [online]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/19/contents>.
- GORSE, S. (2013) Corruption in international sport: implications for sponsorship management. Unpublished PhD Thesis. Coventry: Coventry University. Dostupné na: <http://curve.coventry.ac.uk/open>.
- INTERPOL, 2013. *Match-fixing in Football. Training Needs Assessment*. Lyon. 2013.
- Kea European Affairs. Match-fixing in sport. A mapping of criminal law provisions in EU 27 [online]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/studies/study-sports-fraud-final-version_en.pdf
- MAENNIG, W, 2005. *Corruption in International Sports and Sport Management: Forms, Tendencies, Extent and Countermeasures*. Hamburg. European Sport Management Quarterly. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/16184740500188821>.
- member states on promotion of the integrity of sport to fight against manipulation of results, notably match-fixing.
- Strafgesetzbuch (StGB) – Nemecký trestný zákonník
- Uznesenie Európskeho parlamentu z 23. októbra 2013 o organizovanej trestnej činnosti, korupcii a praní špinavých peňazí.
- Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. marca 2013 o ovplyvňovaní výsledkov zápasov a korupcii v športe (2013/2567(RSP)).
- Zákon č. 300/2005 Z.z. – Trestný zákon

¹¹ Uznesenie Európskeho parlamentu z 23. októbra 2013 o organizovanej trestnej činnosti, korupcii a praní špinavých peňazí: odporúčania týkajúce sa opatrení a iniciatív, ktoré sa majú vykonať (záverečná správa) (2013/2107(INI)).

¹² Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. marca 2013 o ovplyvňovaní výsledkov zápasov a korupcii v športe (2013/2567(RSP)) [online]. Štrasburg, Európsky parlament [cit. 26. 3. 2019].

Zákon č. 440/2015 Z. z. o športe a doplnení niektorých zákonov

Key words: corruption, sports corruption, “match fixing”, manipulation of sport competitions, general interest.

Summary

The author analyses the current state of sports corruption and “match fixing” in the society. The article focuses on the types and ways of committing sports corruption and manipulating the results of sports competitions. The author compares the possibilities of sanctions to be applied in the cases of sports corruption and manipulation of sport results in the selected European Union countries. The author also assesses the possibilities of applying the existing legislation to the offenses related to sports corruption.

*por. Mgr. Dominika Porubská
Katedra európskeho integrovaného riadenia hraníc
Akadémia Policajného zboru
Tel.: 0961 057521
e-mail: dominika.porubska@minv.sk*

Recenzent: mjr. JUDr. Michal Marko, PhD.